

Friluftslivets fellesorganisasjon

Adresse: Nedre Slottsgate 25, 0157 OSLO
Telefon: 23 31 09 80, Telefaks: 23 31 09 89, E-post: post@frifo.no, Nettsted: www.frifo.no
Org. nr.: 971 262 834, Kontonr: 7154.05.51671

Miljøverndepartementet

Oslo, 30.12.2013

NOU 2013:10 NATURENS GODER – OM VERDIER AV ØKOSYSTEMTJENESTER - HØRINGSUTTALELSE

Vi viser til brev av 2.9.2013 angående høring av NOU 2013:10 Naturens goder – om verdier av økosystemtjenester.

Friluftslivets fellesorganisasjon (FRIFO) representerer de 15 største friluftslivsorganisasjonene i Norge med til sammen over 720.000 medlemskap. En av hovedoppgavene til FRIFO er å ivareta allemannsretten og det enkle og naturvennlige friluftslivets vilkår i Norge, herunder naturgrunnlaget for å drive friluftsliv og tilrettelegging for aktivitet.

FRIFO er derfor opptatt av at vi forvalter naturen på en bærekraftig måte, herunder hensynet til naturopplevelse og friluftsliv.

FRIFO mener at verdien av natur- og friluftslivsområder i altfor liten grad blir vedsatt høyt nok i beslutningsprosesser. Vi er derfor i utgangspunktet svært positive til alt som kan bidra til å øke denne verdsettingen og mener at denne utredningen om naturens goder vil være et godt bidrag til dette. Selv om friluftsliv og rekreasjon ikke er noe hovedtema i rapporten, er FRIFO godt fornøyd med at verdien av disse godene kommer tydelig fram.

Naturen er vårt livsgrunnlag og FRIFO vil innledningsvis understreke at grunnleggende økosystemtjenester ikke kan verdsettes i kroner og ører. Vi er imidlertid enig med utvalget at økosystemtjenestetilnærmingen kan være et nyttig supplement i norsk miljø- og ressursforvaltning.

Bakgrunn

Begrepet økosystemtjenester ble for alvor satt på dagsorden i 2005 da FN la fram sin økosystemstudie (MA). Denne studien konkluderte med at menneskelig aktivitet har en klar og økende negativ effekt på klodens biologiske mangfold og økosystemer, og at både motstandskraften og kapasiteten i økosystemene er redusert. Et av hovedfunnene var at 15 av klodens 24 definerte økosystemtjenester var i nedgang.

Som oppfølging av MA ble det startet opp et prosjekt som skulle redegjøre for den økonomiske betydningen av biologisk mangfold og økosystemtjenester (TEEB). I likhet med FNs økosystemstudie (MA) konkluderte TEEB med at utnyttelsen av naturen er gått så langt at økosystemenes evne til levere tjenester er redusert. I følge TEEB ligger mye av årsaken til dette i at økosystemtjenester framstår som gratis eller billige å utnytte.

Som en konsekvens av dette satte regjeringen i 2011 ned et ekspertutvalg for å utrede verdier av økosystemtjenester i Norge. Utvalget fikk blant annet i oppgave å beskrive konsekvenser for samfunnet av at økosystemtjenester forringes, peke på hvordan relevant kunnskap best kan formidles til beslutningstakere, og gi anbefalinger om hvordan hensynet til økosystemtjenester kan bli bedre i private og offentlige beslutninger.

Kommentarer til rapporten

Rapporten som utvalget har lagt fram er omfattende og tar opp en rekke temaer. FRIFO har ingen mulighet til å gå i detalj på alt dette, men vil kommentere ting vi mener er viktig, særlig for friluftsliv og naturopplevelse.

Tilstand og utvikling for norske økosystemer

Oppsummert mener utvalget at tilstanden i norske økosystemer er relativt god, men også i Norge er biologisk mangfold og økosystemer utsatt for press fra mange kanter. Arealendringer og arealbruksendringer og oppsplitting av områder er trolig det som gir størst negativ påvirkning. Utvalget har også påvist store kunnskapshull og et stort behov for forskning og kunnskapsutvikling.

Forutsetningen for en forvaltning av økosystemer og økosystemtjenester slik at disse ikke forringes, er tilstrekkelig kunnskap om tilstand og utvikling. FRIFO støtter derfor utvalgets anbefalinger for overvåking og kunnskapsinnhenting om økosystemer og økosystemtjeneste.

Utvalgets gjennomgang viser at friluftsliv, rekreasjon og naturopplevelse er viktige økosystemtjenester i de fleste norske økosystemer. Utover de forslagene som utvalget kommer med, mener FRIFO det er viktig å foreta en kartlegging og verdsetting av viktige områder for friluftslivet, samt overvåke utvikling for disse områdene. Direktoratet for naturforvaltning gav i 2004 ut håndboken *Kartlegging og verdsetting av friluftsområder*, og som nå er under revisjon i Miljødirektoratet. Den bør danne et godt grunnlag for at en slik kartlegging og overvåking kan gjennomføres raskt og effektivt.

Synliggjøring av verdier for bedre forvaltning

Grunnen til forringelse av økosystemer og økosystemtjenester er at verdien av disse blir oversett i et system der beslutninger i hovedsak er basert på kortsiktig økonomisk tankegang. Å ødelegge natur er ofte gratis for den enkelte, men har en kostnad som belastes felleskapet eller framtidige generasjoner.

For å få til en bærekraftig forvaltning er det derfor viktig å synliggjøre økosystemers og økosystemtjenestenes verdi for vår eksistens og velferd. FRIFO støtter derfor utvalgets anbefalinger for synliggjøring, samfunnsøkonomiske analyser, økonomiske anslag for verdier og regnskap og indikatorer for forvaltningen for økosystemer og økosystemtjenester.

Utvalget peker blant annet på at friluftsliv og rekreasjon er et eksempel der økonomisk verdsetting kan være et godt supplement til kvantitativ og kvalitativ synliggjøring. FRIFO er enig i denne vurderingen, og mener at den økonomiske verdien av friluftsliv på langt nær er verdsatt i den grad

den fortjener. Vi mener derfor det må foretas samfunnsøkonomiske analyser av friluftslivets verdi og potensial i forhold til velferd, livskvalitet og folkehelse.

En viktig forutsetning for at friluftslivet skal levere disse verdiene er at det finnes friluftsområder og grøntstruktur der folk bor og ferdes. Det er derfor svært viktig at betydningen av slike områder blir verdsatt og synliggjort på en hensiktsmessig måte.

Synliggjøring gjennom rammebetingelser og virkemidler

Når verdien av økosystemer og økosystemtjenester er verdsatt og synliggjort på en hensiktsmessig måte, er det viktig at beslutningstakere på alle nivåer treffer avgjørelser som faktisk tar hensyn til disse verdiene. For å få til dette er det viktig at samfunnets ulike virkemidler brukes på en måte som ivaretar disse verdiene.

FRIFO støtter derfor utvalgets anbefalinger når det gjelder grunnlaget for miljø- og ressursforvaltningen, formidling av kunnskap, engasjement og legitimitet, virkemidler i arealforvaltningen, virkemidler mot klimaendringer, forurensning og overhøsting og næringsstøtte.

FRIFO merker seg spesielt at utvalget mener frivillige organisasjoner har en sentral rolle når det gjelder engasjement og kunnskap. Det er FRIFO enig i, men da må natur- og friluftslivsorganisasjonene, herunder Forum for natur og friluftsliv (FNF) gis reell mulighet til engasjement, medvirkning og kunnskapsformidling, noe som handler om både tid og ressurser.

FRIFO vil også understreke viktigheten å få til en reell vurdering av ulike tiltaks samlede belastning, jf naturmangfoldlovens § 10. FRIFO har i samarbeid med Vestlandsforskning gjennomført et prosjekt, finansiert av Finsefondet, som har sett på sumvirkninger av inngrep i norsk natur. Prosjektet har blant annet vist at det er et strekt behov for begrepsavklaringer, identifisere relevante problemstillinger som er viktig for å vurdere sumvirkninger av inngrep og metodeutvikling.

Både den gamle og nåværende regjeringen er opptatt av mer effektiv planlegging. FRIFO er redd for at dette vil gå på bekostning av økosystemer og økosystemtjenester hvis ikke det blir lagt større vekt på verdien av disse i arealplanleggingen. For å få til dette må planleggingen bygge på kunnskap og bli mer helhetlig og tverrsektoriell. Det er blant annet behov for å se dette i en større sammenheng enn enkeltvis kommuneplaner. Derfor er det viktig, slik utvalget blant annet anbefaler, å se dette i et større perspektiv med interkommunale planer, regionale planer og strategiske konsekvensvurderinger.

Oppfølging av utvalgets anbefalinger

For at utvalgets anbefalinger skal få effekt på forvaltningen av norske økosystemer og fortsatt sikre grunnleggende økosystemtjenester fra norsk natur, er det viktig at det settes av nødvendige ressurser til å gjennomføre dette.

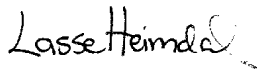
På *Nasjonal konferanse om naturmangfoldloven*, som FRIFO arrangerte sammen med SABIMA og Naturvernforbundet 4. desember, kom det fram i Byggenæringens Landsforenings (BNL) innlegg at det bare i år (2013) vil bli brukt rundt 337 milliarder kroner til utbygging av vei, jernbane, boliger og næringsbygg. I tillegg er det en betydelig utbygging av vannkraft, vindkraft og kraftledninger. Potensialet for at dette kan få betydelige negative virkninger på økosystemer og økosystemtjenester i årene som kommer, er derfor stort.

På konferansen, som hadde en bred deltakelse, framkom det også en unison erkjennelse om at økt kunnskap om norsk natur er en grunnleggende forutsetning for en bærekraftig forvaltning av

økosystemer og økosystemtjenester. Det var også enighet om at økt kunnskap om norsk natur er en forutsetning for å nå regjeringens mål om en mer effektiv planlegging.

FRIFO mener derfor det vil være en svært billig investering for samfunnet å sette av de nødvendige ressursene for å få en reell oppfølging av utvalgets anbefalinger og få fram nødvendig kunnskap om norsk natur.

Vennlig hilsen
Friluftslivets fellesorganisasjon

Lasse Heimdal
generalsekretær

Hans Erik Lerkelund
rådgiver